

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Досліджено проблеми формування фінансової стратегії в системі управління підприємством, розглянуто її структуру, основні напрямки та принципи, що сприяють реалізації цієї стратегії в сучасних умовах. Запропоновано вдосконалення управління фінансовими ресурсами на основі практичного використання фінансового планування на підприємстві

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що відбуваються у вітчизняних підприємствах, багато в чому пов'язані з фінансами. Аналіз грошових потоків, пошук ефективних джерел фінансування, вигідних інвестиційних рішень, розробка облікової і податкової політики – усе це виходить на перші місця в діяльності сучасних підприємств. Особливо важливим є розробка фінансової стратегії для забезпечення стійкого розвитку підприємств в сучасних умовах, що обумовлює необхідність серйозного аналізу проблем і вироблення практичних рекомендацій у цій сфері діяльності.

Метою статті є дослідження питань формування фінансової стратегії в системі управління підприємством, її структури та основних напрямків, що сприяють реалізації цієї стратегії.

Викладення основного матеріалу. Фінансова стратегія підприємства являє собою складну багатофакторну орієнтовану модель дій і заходів, необхідних для досягнення постановлених перспективних цілей у загальній концепції розвитку щодо формування і використання фінансово-ресурсного потенціалу підприємства.

Економічна сутність фінансової стратегії обумовлена фінансовими взаємовідносинами підприємства з економічними суб'єктами і державними органами. Практично мова йде про розробку базової фінансової концепції підприємства, пов'язаної з ефективним управлінням грошовим обігом, формуванням коштів у визначених пропорціях, використанні фінансових ресурсів за цільовим призначенням.

Місце і роль фінансової стратегії неоднозначно оцінюється в економічній літературі. Найчастіше фінансова стратегія підприємства як інструмент регулювання використовується разом з інвестиційною стратегією, так як йдеться про перспективність і часовий крок інвестиційних рішень та їх тісний зв'язок з фінансовими процесами [1]. Окремі дослідники трактують фінансову стратегію як частину фінансового менеджменту, з чим можна погодитися [2].

Однак, на нашу думку, доцільно розглядати фінансову стратегію як органічний елемент фінансово-бюджетного регулювання підприємства:

– у методологічному плані сутність і механізм формування фінансової стратегії підприємства необхідно аналізувати як одну з проблем фінансових відносин, фінансової оцінки реалізації стратегічних цілей підприємства;

– у схемі економічного регулювання фінансову стратегію необхідно розглядати як компонент загальної стратегії підприємства на ряду з товарним, інвестиційним, маркетинговим і іншими видами стратегічних рішень.

Разом з тим фінансова стратегія є базовою стратегією, оскільки забезпечує (за допомогою фінансових інструментів, методів фінансового менеджменту тощо) реалізацію інших базових стратегій, а саме – конкурентної, інноваційної. Це вимагає дослідження взаємозв'язку фінансової стратегії з зазначеними вище стратегіями.

Завдання реформування вітчизняного бізнесу передбачають вирішення взаємозалежних проблем формування стратегії і впровадження нового якісного

рівня управління фінансами на базі досягнення і реалізації конкурентних переваг. Необхідність ідентифікації фінансової стратегії обумовлена:

- диверсифікованістю діяльності великих підприємств в плані охоплення ними різних ринків, у тому числі фінансових;

- потребами у виборі джерел фінансування стратегічних проектів;

- наявністю єдиної для всіх підприємств кінцевої мети при виборі стратегічних орієнтирів і їх оцінці – максимізації фінансового ефекту;

- розвитком міжнародних і національних фінансових ринків як “поля” для запозичення фінансових ресурсів і прибуткового розміщення капіталу, що пов’язано з посиленням ролі фінансів у життєдіяльності підприємств.

З огляду на мінливість кон’юнктури і тенденцій розвитку фінансових ринків, високий ступінь інноваційності фінансових інструментів, якими оперують підприємства, їх значну залежність від векторів руху макроекономічних і соціально-політичних процесів у світовому співтоваристві, варто сформулювати низку напрямків формування програм і проектів реалізації фінансової стратегії. Серед них:

- виявлення пріоритетних для підприємства фінансових ринків і цільових ринкових сегментів для роботи на перспективу;

- аналіз і обґрунтування стійких джерел фінансування;

- вибір фінансових інститутів як прийнятних партнерів і посередників, що ефективно співпрацюють з підприємством в довгостроковому аспекті;

- розробка довгострокової інвестиційної програми, погодженої з пріоритетними напрямками розвитку видів бізнесу, обумовленими загальною стратегією підприємства;

- створення умов на майбутнє щодо підтримки поступового росту ринкової вартості підприємства і курсів цінних паперів, що випускаються;

- формування та вдосконалення внутрішніх фінансових потоків;

- розробка з позиції стратегії програми ефективного централізованого управління фінансовими ресурсами в поєднанні з обґрунтованою децентралізацією інших управлінських функцій;

- прогностичні розрахунки фінансових індикаторів економічної безпеки і стійкості підприємства при стратегічному плануванні діяльності [3].

На нашу думку, модель фінансової стратегії має включати наступні взаємозалежні блоки: мету і завдання; рівні реалізації; зовнішні і внутрішні фактори формування; інструменти і методи реалізації; результативність (див. рис. 1). Модель фінансової стратегії підприємства показує, через систему яких інструментів (програми, проекти, реструктуризація, глобалізація, диверсифікація тощо) і методів (моделювання, планування, аналіз, прогнозування тощо) вона реалізується.

Підприємство досягає своїх стратегічних фінансових цілей, коли фінансові відносини відповідають його внутрішнім фінансовим можливостям, а також дозволяють залишатися сприйнятливим до зовнішніх соціально-економічних умов. Розглядаючи поняття і зміст фінансової стратегії, необхідно підкреслити, що її формують в основному ті ж умови макро- і мікросередовища та фактори, що впливають на загальну стратегію підприємства.

Використання інструментів і методів фінансової стратегії носить ситуаційний характер: конкретні фактори, включаючи соціально-економічні і політичні, визначають вибір тієї чи іншої їх комбінації в різних варіантах.

Формування фінансової стратегії на підприємстві здійснюється на основі реалізації наступних принципів:

- послідовної реалізації прийнятої стратегії стійкого розвитку підприємства;

- базуванні на сучасній теоретичній моделі;

- врахуванні організаційної структури підприємства і передбаченні у ній змін;

- варіантності формуванні стратегії.

Рис. 1 Модель формування фінансової стратегії підприємства

Загальна схема формування фінансової стратегії включає наступні етапи:

- 1) характеристика підприємства як відкритої системи;
- 2) розробка стратегічних цілей;
- 3) розробка варіантів стратегії;
- 4) визначення критеріїв вибору варіантів;
- 5) конкретизація обраного варіанту фінансової стратегії;
- 6) оформлення фінансової стратегії, її прийняття і доведення до виконавця;
- 7) організація контролю за реалізацією стратегії.

У системі розробки фінансової стратегії одне з важливих місць посідає фінансове планування, що реалізується шляхом планування виробництва і реалізації, а також контролю за витратами коштів. Фінансове планування забезпечує необхідний контроль за залученням і використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, створює необхідні умови для покращення фінансового стану підприємства. Воно безпосередньо пов'язане з плануванням господарської діяльності і будується на основі інших показників плану (обсягу виробництва і реалізації, кошторисі витрат на виробництво, плану капітальних вкладень тощо). Однак, розробка фінансового плану не є простим

арифметичним перерахуванням показників виробництва у фінансові показники [4].

У процесі розробки проекту фінансового плану необхідно застосовувати творчий підхід до показників виробничого плану, виявляти і використовувати не враховані внутрішньогосподарські резерви, знаходити методи більш ефективного використання виробничого потенціалу підприємства, більш раціональної витрати матеріальних і фінансових ресурсів, підвищення споживчих властивостей продукції, що випускається тощо.

Розробка фінансового плану пов'язана з визначенням: витрат на реалізовану продукцію; виручки від реалізації; грошових нагромаджень; амортизації; обсягу і джерел фінансування; намічених на плановий період інвестицій; потреби в оборотних коштах і джерелах їх покриття; розподілі і використанні прибутку; взаємовідносин з бюджетом і банками.

Зазначимо, що фінансове планування на підприємстві має наступну цільову спрямованість:

- забезпечення фінансовими ресурсами і коштами діяльності підприємства;
- збільшення прибутку від основної діяльності й інших видів діяльності, якщо вони мають місце;

– організацію фінансових взаємовідносин з бюджетом, позабюджетними фондами, банками, кредиторами і дебіторами;

– забезпечення реальної збалансованості планованих доходів і витрат;

– забезпечення платоспроможності і фінансової стійкості підприємства [4].

У процесі розробки проекту фінансового плану доцільно використовувати наступні методи: економічного аналізу і синтезу; екстраполяції; прямого рахунку; нормативний; багатоваріантності; балансний.

Укрупнена схема процедури планування включає: план продажу; план відвантаження;

узгодження плану випуску з можливостями виробництва; коректування надходжень за планом випуску; розрахунок витрат по постачанню, енергетиці та інших; зведення фінансових даних у документах по фінансових потоках і оборотному капіталу; коректування планів при незадовільному результаті; прийняття плану. Так, сутність фінансового планування проявляється в тому, що одночасно плануються прибутки і рух капіталу, особливо грошових коштів (рис. 2).

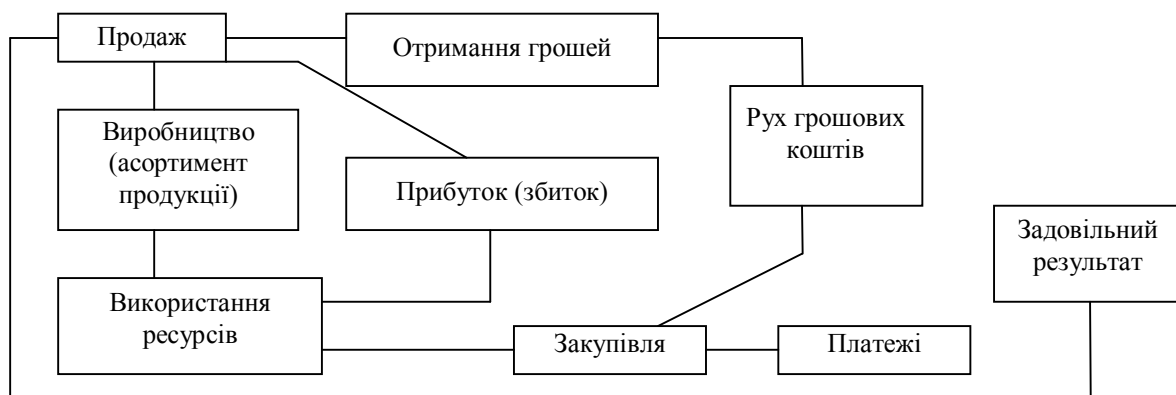

Рис. 2. Послідовність планування: від витрат до руху грошових коштів

Реальність системи фінансового планування підприємства визначається наявністю схеми координації всіх його планів і наявністю системи відповідальності за виконання кожного плану. Система відповідальності реалізується шляхом введення центрів фінансової відповідальності, зокрема, центрів витрат, прибутків і інвестицій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В нинішніх умовах господарювання вже багато керівників усвідомили, що ринкова економіка різко відрізняється від планової, однак для успішної роботи необхідно чітко розуміти напрямки діяльності і механізми їх реалізації. Тому фінансове планування, будучи одним із способів ефективної роботи підприємства, стає сьогодні реальною необхідністю.

Таким чином, практичне використання фінансового планування на підприємстві дасть змогу керівництву одержувати оперативну інформацію про стан фінансів

підприємства, напрямків використання коштів, що значно підвищить ефективність прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури:

1. Хоминич И.П. Финансовая стратегия компаний. – М., 1997. – 245 с.
2. Павлова Л.Н. Финансовый менеджмент. Управление финансовым оборотом предприятия. – М.: ЮНИТИ, 1995. – 250 с.
3. Финансовое управление компанией / Общ. ред. Е.В. Кузнецовой. – М.: Фонд “Правовая культура”, 1996. – 384 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 360 с.

ТКАЧУК Ірина Григорівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

ЗАЯВКА

на розміщення статті

Прізвище Ткачук

Ім'я Ірина

По-батькові Григорівна

Місце роботи Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

Посада Завідувач кафедри фінансів

Науковий ступінь Доктор економічних наук

Вчене звання Професор

Назва статті “ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ”

Адреса, телефон вул. Грушевського, 21, м. Івано-Франківськ,
(0342) 59-61-76

ІРИНА ГРИГОРІВНА ТКАЧУК

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ